

Pilotni projekt: Povezovalno trženjski center za zelišča

**16.2 Podpora za pilotne projekte ter za razvoj novih proizvodov, praks,
procesov in tehnologij za projekte EIP**

PREDELAVA ZELIŠČ KOT DOPOLNILNA DEJAVNOST

Vodilni partner projekta: Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije

Avtor zloženke: KGZS-Zavod Celje, fotografije: arhiv KGZS-Zavod Celje, M. Jambriško,
B. Dimec, arhiv IHPS

Grafično oblikovanje: SLOKVA, zavod za razvoj neizkoriščenih potencialov, so. p.

Trajanje projekta: 11. 12. 2023 – 14. 12. 2024

Glavni cilj projekta: Vzpostaviti povezovalno trženjski center za zelišča

Kontaktni podatki:

Tehnologija pridelave zelišč:

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije • www.ihps.si • E- naslov: barbara.ceh@ihps.si • Telefon: +38637121600

Dopolnilne dejavnosti:

KGZS – Zavod Celje • E- naslov: vesna.mihalic@ce.kgzs.si

Predelava in prodaja zelišč preko priglāsene dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Slovenija je deželā z velikim potencialom za gojenje zelišč, ki potrebujejo veliko sonca in odcedna rodovitna tla. Pridelave zelišč na njivskih površinah se lotevamo zaradi omejene možnosti nabiranja samoniklih zelišč v naravi ter zagotavljanja večjih količin kvalitetnega in stalnega pridelka. Pridelava zelišč je primerna tudi za manjše kmetije, saj omogoča zasluēek na manjših površinah.

Za doseganje boljšega dohodka lahko sveža zelišča predelamo in prodamo preko priglāsene dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Na ta naēin zeliščem dodamo vrednost. S predelavo zelišč lahko pripravimo ēaje, kozmetiēne izdelke, tinkture, macerate, eteriēna olja, kreme, mazila, zelišēne sirupe, zelišēne likerje in drugo. V okviru dopolnilne dejavnosti lahko izvajamo tudi izobraēevanja in delavnice s podroēja predelave zelišč ali izvedemo prikaz del iz kmetijske in dopolnilne dejavnosti. Nosilec dejavnosti, ki izvaja izobraēevanja ali delavnice, mora imeti ustrezno izobrazbo iz kmetijstva ali pridobljen certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) iz pridelave zelišč.

Predelava zelišč se lahko priglasi na dva naēina in sicer kot primarna predelava kmetijskih pridelkov ali kot predelava zelišč na tradicionalni naēin.

Zelišēa so rastline (zelnate rastline, grmi, drevesa) z doloēnimi posebnimi lastnostmi: aromatiēna, zdravilna, dišavna in strupena zelišēa. ēeprav je v Evropi splošno uveljavljeno poimenovanje "zdravilne in aromatiēne rastline" (ZAR, Medicinal and Aromatic Plants – MAP), izraz "zelišēa" v slovenšēini dovolj široko zajema te "posebne kulture" ter jih, ne glede na njihov namen uporabe, razlikuje od drugih kulturnih rastlin.

Osnovni pogoji za priglasitev dopolnilne dejavnosti na kmetiji:

- ▶ kmetija ima urejeno KMG MID številko (primer: 100123456),
- ▶ kmetija ima določenega nosilca kmetije,
- ▶ oddana zbirna vloga,
- ▶ kmetija ima vsaj 1 ha primerljivih površin vpisanih v GERK-e (lastnina ali zakup),
- ▶ kmetija ima vsaj 2 ara površin z zelišči vpisanih v GERK-e (pogoj velja za primarno predelavo zelišč, ne velja pa za predelavo zelišč na tradicionalen način),
- ▶ vpis v GERK-e: raba **403** - različna trajna zelišča, raba **404** enoletna in dvoletna njivska zelišča (pogoj le za primarno predelavo zelišč),
- ▶ urejeni prostori za predelavo zelišč,
- ▶ pripravljena Dobra higienska praksa za živila,
- ▶ urejena dokumentacija za kozmetične izdelke.

Priglasitev dopolnilne dejavnosti zajema:

- ▶ na pristojni upravni enoti je treba priglasiti dopolnilno dejavnost na kmetiji,
- ▶ vpis v register obratov na območnem uradu za varno hrano Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) vsaj 15 dni pred pričetkom dejavnosti,
- ▶ vpis v evidenco pri Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve (AJPES) – to stori upravna enota po uradni dolžnosti,
- ▶ prijava na Finančni upravi RS (FURS), kjer nosilec dejavnosti napove način obdavčitve dejavnosti.

V okviru dopolnilne dejavnosti predelave zelišč na kmetiji je možno opravljati naslednje dejavnosti: (Uredba o dopolnilnih dejavnostih - Uradni list RS, št. 57/2015, 36/2018):

- **predelava zelišč v okviru primarne predelave kmetijskih pridelkov:** (SKD 10.830 Predelava čaja in kave, SKD 10.840 Proizvodnja začimb, dišav in drugih dodatkov (zeliščne soli, kozmetični izdelki, mila, drugi izdelki v obliki alkoholnih izvlečkov, macerato, krem, mazil), SKD 10.390 Druga predelava in konzerviranje sadja in zelenjave); proizvodnja eteričnih olj, namenjenih za zunanjo uporabo (SKD 20.530 proizvodnja eteričnih olj),
- **predelava zelišč in dišavnic na tradicionalni način** (SKD 10.830 Predelava čaja in kave, SKD 10.840 Proizvodnja začimb, dišav in drugih dodatkov, 10.890 Proizvodnja drugih prehrabnih izdelkov, drugje nerazvrščenih): pri izdelavi se smejo poleg zelišč in dišavnic uporabljati samo rastlinska olja, maščobe, žganje, čebelji vosek in smola. Lahko se uporabljajo surovine, pridelane ali nabrane na lokalnem trgu. Tretja možnost pa je:
- **izdelava mila na tradicionalni način** (SKD 20.410 Proizvodnja mil in pralnih sredstev, čistilnih in polirnih sredstev, 20.420 Proizvodnja parfumov in toaletnih sredstev): pri izdelavi se smejo uporabljati samo rastlinska olja, maščobe, dišavnice, eterična olja, mleko, pepel, čebelji vosek in smola, ki so pridelani ali nabrani na lokalnem trgu, ter lug.

Zagotavljanje lastnih surovin

Da lahko priglasimo dopolnilno dejavnost na kmetiji, moramo imeti v uporabi najmanj 1 ha primerljivih kmetijskih površin. Od tega mora imeti kmetija s predelavo zelišč v uporabi najmanj 2 ara površin zasejanih z zelišči, razen pri predelavi na tradicionalen način. **Ni treba zagotavljati 50 % lastnih surovin.** Surovine se lahko dokupijo na lokalnem trgu (šteje se celotno območje Slovenije), in sicer od aktivnih kmetij oz. tistih, ki v tekočem letu vložijo zbirno vlogo. Izven kmetij je dopustno kupiti tehnološke surovine v skladu s proizvodno specifikacijo ali recepturo in embalažo. Količine in poreklo surovin se dokazujejo s prejetimi računi in z evidencami o lastnih količinah predelanih surovin ali z drugimi dokazili, ki vsebujejo podatke o količinah in poreklu surovin.

Ureditev prostorov

Prostori za predelavo zelišč naj bodo urejeni v skladu s potrebami glede na vrsto predelave (sušenje, izdelava tinktur - namakanje v alkoholu, macerati - namakanje v oljih, izdelava kozmetičnih izdelkov,...) in vrsto zelišč, ki se bodo predelovala. Uredimo jih v skladu z Uredbo ES o higieni živil 852/2004.

Za pakiranje in skladiščenje izdelkov mora biti urejen poseben prostor ali del prostora. Ti prostori naj bodo suhi, zračni in zaščiteni pred glodavci, mrčesom in drugimi živalmi. Vsa živila morajo biti skladiščena dvignjeno od tal. Za shranjevanje čistil in drugih pripomočkov naj bo zagotovljena omara iz materiala, ki omogoča mokro čiščenje.

Pri označevanju živil upoštevamo Uredbo EU št. 1169/2011 o zagotavljanju informacij o živilih potrošnikom. Na izdelke ne smemo pisati zdravstvenih trditev.

Osebe, ki žive na kmetiji in sodelujejo pri opravljanju dejavnosti, lahko uporabljajo sanitarije v stanovanjski hiši, kjer morajo biti na voljo tekoča topla in hladna voda, tekoče milo, brisače za enkratno uporabo, dezinfekcijsko sredstvo in koš za odpadke.

Vir: <https://www.gov.si/novice/12-avgusta-obelevujemo-mednarodni-dan-mladih/>

Kozmetični izdelki

Kozmetični proizvod pomeni katerokoli snov ali zmes, namenjeno stiku z zunanjimi deli človeškega telesa ali z zobmi in sluznico ustne votline zaradi izključno ali predvsem njihovega čiščenja, odišavljenja, spreminjanja njihovega videza, njihovega varovanja, ohranjanja v dobrem stanju ali korekcije telesnega vonja (Uredba (ES) št.1223/2009).

Pri proizvodnji in prodaji kozmetičnih izdelkov je potrebno izpolnjevati naslednje pogoje:

- ▶ prijava kozmetičnega izdelka na **Urad RS za kemikalije**,
- ▶ priprava **smernic za dobro proizvodno prakso** SIST EN ISO- Standard za kozmetiko – ocena ustreznosti (vođenje evidenčnega lista proizvodnje-serijska številka proizvodnje),
- ▶ pridobitev **ocene varnosti** (pregled vseh sestavin, pregled označevanja, preverjanje dokumentacije) in
- ▶ prijava kozmetičnega izdelka v **bazo CPNP** (portal za obveščanje Evropske komisije o kozmetičnih izdelkih), kjer vsak izdelek pridobi svojo šifro.

Certificiranje kozmetičnih izdelkov

Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu KON CERT Maribor nudi certificiranje kozmetičnih izdelkov na osnovi zasebnega standarda za kozmetične proizvode, čistila in dišavne snovi. Kozmetični izdelki na osnovi njihovega standarda lahko pridobijo 3 različne certifikate:

- ▶ **bio kozmetika (min 95% ekol. sestavin),**
- ▶ **naravna kozmetika z bio sestavinami (min 1% ekol. sestavin) ali**
- ▶ **naravna kozmetika (min 85% naravnih sestavin).**

Ostale informacije glede opravljanja dopolnilne dejavnosti

Za vsak prodan izdelek ali živilo, pripravljeno v okviru dopolnilne dejavnosti, je potrebno izdati račun.

Oseba, ki opravlja dopolnilno dejavnost, je lahko zavarovana iz kmetijske dejavnosti. Če ni zavarovana iz tega naslova in je zaposlena izven kmetijstva, je v pokoju, še študira ali ni zaposlena, pa mesečno plačuje pavšal za zdravstveno zavarovanje, ki se usklajuje vsako leto s prvim januarjem. Za leto 2024 pavšal za zdravstveno varstvo znaša 46,87 EUR.

Dodatne informacije dobite pri Javni službi kmetijskega svetovanja

Za več informacij glede pogojev za opravljanje dopolnilne dejavnosti predelave zelišč na kmetiji se lahko obrnete na lokalne kmetijske svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na KGZS - Zavodu CE, ki so locirane na izpostavah javne kmetijske svetovalne službe:

Izpostave Celje, Šentjur, Šmarje pri Jelšah: svetovalka Marjeta Orlčnik, 03 818 30 31, 03 490 75 84

Izpostavi Dravograd, Slovenj Gradec: svetovalka Bernarda Javornik, 02 871 06 82

Izpostava Laško: svetovalka Jožica Krašovec, 03 734 8073

Izpostava Mozirje: svetovalka Bernarda Brezovnik, 03 839 09 13

Izpostava Prevalje: svetovalka Darja Jeriček, 02 824 69 23

Izpostavi Žalec, Šoštanj: svetovalka Vesna Mihalič, 03 710 17 84

